

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи і
міжнародної діяльності

Карпатського національного
університету імені Василя Стефаника,
кандидат хімічних наук, доцент

Лілія ТУРОВСЬКА

“ 11 ” 05 2026 р.

ВИТЯГ

з протоколу № 3 від 04 травня 2026 року

фахового семінару кафедри політичних наук

Карпатського національного університету імені Василя Стефаника

ПРИСУТНІ:

Климончук В.Й. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук, гарант ОП Політологія третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, голова семінару;

Липчук О.І. – кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук, науковий керівник – секретар семінару;

Монолатій І.С. – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук – член семінару;

Доцяк І.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Дерев'янка С.М. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук – член семінару;

Марчук В.В. – доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук – член семінару;

Кобець Ю.В. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Москалюк М.Ф. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Ломака І.І. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Матвієнків С.В. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Міщук М.Б. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Мадрига Т.Б. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Березовська-Чміль О.Б. – кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політичних наук – член семінару;

Мосора М.А. – доктор філософії з політології, асистент кафедри політичних наук – член семінару;

Геник М.А. – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин – член семінару.

З присутніх – 4 доктора наук, 10 кандидатів наук та 1 доктор філософії – фахівці за профілем представленої дисертації.

Головуючий на фаховому семінарі - доктор політичних наук, професор, професор кафедри політичних наук Климончук Василь Йосифович.

СЛУХАЛИ:

1. Результати дисертаційної роботи аспіранта денної контрактної форми навчання Стефурака Ярослава Євгеновича на тему: «Інституційна спроможність громадянського суспільства в Україні», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 052 Політологія. Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні Вченої ради Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 09 від 01 листопада 2022

року). Науковим керівником затверджений кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Липчук О.І.

2. Виступ здобувача Стефурака Ярослава Євгеновича:

«Шановні присутні, Вашій увазі пропонується дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії на тему: «Інституційна спроможність громадянського суспільства в Україні». Тема роботи є актуальною в даний час. Проблематика, закладена у темі дисертаційного дослідження, відображає об'єктивну потребу українського суспільства посилювати власну суб'єктність, ресурсний потенціал й інституційну спроможність, що дозволить забезпечити більшу стійкість у протидії комплексним загрозам і ризикам, які для сучасної України уособлює повномасштабна російсько-українська війна. У визначальні періоди вітчизняного державотворення – під час Революції на граніті (1990 р.), Помаранчевої революції (2004 р.), Революції Гідності (2013-2014 рр.)... – громадянське суспільство доводило свою здатність відстоювати демократичні цінності, захищати національні інтереси, чинити спротив проявам авторитаризму і знецінення власної історії. У сучасних умовах здобутий досвід масштабувався до міжнародного рівня, де представники громадського сектору займаються адвокацією українських національних інтересів, мобілізуючи світову спільноту на всебічну підтримку нашої країни. Усі перелічені факти підтверджують, що громадянське суспільство неухильно еволюціонує, поглиблює компетентності, створює міцні та ефективні моделі міжінституційної співпраці.

Комплексний аналіз політологічного осмислення феномену «громадянське суспільство», його функціональної складової у класичних і сучасних наукових теоріях доводить, що громадянське суспільство в Україні відповідає логіці концептуального змісту цього поняття як сфери самоорганізації вільних громадян, яка базується на добровільності, солідарності, відповідальності і спрямована на захист прав людини, артикуляцію суспільних потреб та контроль за діяльністю публічної влади. Наразі в державі створені базові

інституціональні умови для дотримання вказаної логіки, однак очевидно, що українське суспільство варте, спроможне і прагне більшого, передусім щодо отримання ширших можливостей і повноважень для впливу на якість свого життя і покращення середовища реалізації соціально затребуваних перетворень.

У роботі актуалізовано такі чинники інституційної спроможності громадянського суспільства, як пошук оптимальної моделі його співіснування з державою, пріоритет партнерства і паритетного формату міжінституційних взаємодій, адаптація кращих практик спільного врядування, зокрема й через участь у глобальних рухах, демократичних кампаніях і гуманітарних ініціативах. Внутрішніми факторами посилення ролі неурядових організацій в Україні є процеси децентралізації влади, що створили інституційні умови для розвитку локальної демократії та розширили простір для залучення громадського сектору до вирішення питань місцевого значення, безпрецедентний сплеск громадської самоорганізації, зумовлений повномасштабною військовою агресією і попередніми атаками російських терористів, що трансформували ОГС із пасивних спостерігачів у стратегічних партнерів держави в оборонній та гуманітарній сферах, високий рівень адаптивності та мобільності громадських інституцій, поглиблення євроінтеграційного курсу, що вимагає впровадження стандартів прозорості та інклюзивності, де неурядовий сектор виступає гарантом відповідності реформ європейським демократичним нормам. Усі ці чинники, у тому числі, зміцнюють соціальний капітал та довіру в суспільстві, формуючи стійкі мережі солідарності всередині країни і за її межами.

Об'єктом дослідження є інституційна спроможність громадянського суспільства в сучасній Україні.

Предметом дослідження є чинники, які визначають стан розвитку інституційної спроможності і суб'єктності вітчизняного громадянського суспільства.

Мета дисертаційного дослідження дослідження є науково-теоретичне обґрунтування чинників формування інституційної спроможності громадянського суспільства в сучасній Україні.

Реалізація поставленої мети зумовила вирішення наступних дослідницьких завдань:

- аргументувати еволюцію політологічного осмислення феномену «громадянське суспільство»;
- дослідити функціональні практики громадянського суспільства;
- проаналізувати моделі громадянського суспільства;
- дати оцінку партнерству як основі суспільно-державних взаємодій;
- конкретизувати перспективи розбудови глобального громадянського суспільства;
- з'ясувати специфіку функціонування громадянського суспільства в умовах дії правового режиму воєнного стану;
- здійснити комплексний аналіз децентралізації як чинника впливу на організаційну структуру громадянського суспільства;
- визначити самоорганізаційний потенціал громадянського суспільства.

Висновки

В результаті дослідження особливостей досліджуваної теми приходимо до наступних висновків:

Доведено, що еволюція теорій, моделей і функцій громадянського суспільства лежить у площині корелюючих чинників, а саме: використання нових форм співпраці між державою та громадянином (їх групами), активізація участі громадян у прийнятті рішень, поширення екологічних рухів та принципів сталого розвитку, інклюзивність та захист прав меншин, гуманітарні ініціативи, підтримка демократичних інститутів у країнах з авторитарними режимами та ін.

З'ясовано, що у вітчизняному політологічному дискурсі спостерігається ототожнення функцій громадянського суспільства з формами його взаємодії з державою, що зумовлено особливостями «молодої демократії»

та синхронною інституціоналізацією ГС «зверху» і «знизу». Обґрунтовано авторську позицію, згідно з якою функціональні практики українського громадського сектору є прямим відображенням операційного стану держави.

Внутрішнє і зовнішнє середовище функціонування громадянського суспільства унаочнено у схемі «Архітектоніка суб'єктності громадянського суспільства», яка виходить із впливу спроможності кожної із підсистем ГС на характер взаємовідносин з державними інститутами та іншими контрагентами. Такі взаємовідносини інтерпретовано як моделі: залежності і підпорядкування ГС державі, партнерської, конкурентної (або доповнюючої) взаємодії з державою, транскордонної співпраці урядових та неурядових інституцій.

Доведено, що в умовах сучасного демократичного транзиту партнерство виступає не просто формою співпраці, а фундаментальним ціннісним орієнтиром та стратегічним чинником оптимізації відносин між державою та громадянським суспільством. Встановлено, що перехід від ієрархічних до партнерських моделей сприяє глибшій інтеграції демократичних ідеологій у міжінституційні комунікації, забезпечуючи сталість політичної системи.

Встановлено, що глобальне громадянське суспільство у XXI столітті трансформувалося в автономний транснаціональний публічний простір, який функціонує паралельно з традиційною системою національних держав. Аргументовано, що сучасне ГГС не є простою сукупністю міжнародних неурядових організацій, а представляє складну децентралізовану мережу солідарності. Його життєздатність підтверджується спроможністю до автономної мобілізації ресурсів та формування альтернативного порядку денного у стратегічних сферах, що дозволяє йому виступати впливовою «м'якою силою» у процесах глобального врядування.

Обґрунтовано, що введення в дію правового режиму воєнного стану зумовило трансформацію простору взаємодії між державою та суспільством, створивши нову систему координат для вияву соціальної суб'єктності. Доведено, що попри об'єктивне обмеження низки демократичних прав і свобод,

воєнний стан не призвів до згортання громадської активності. Навпаки, він виступив потужним каталізатором самоорганізації, а правові рамки стали новим каркасом для інституційної адаптації ОГС, дозволивши їм перетворитися з пасивних спостерігачів на стратегічних суб'єктів забезпечення національної стійкості. В умовах, коли державний апарат зосереджений на питаннях оборони, громадський сектор фактично перебрав на себе виконання критично важливих соціальних та гуманітарних функцій.

Доведено, що реформа децентралізації виступила дієвим внутрішнім інституційним стимулом розбудови громадянського суспільства в Україні, забезпечивши перенесення центру громадської активності на рівень територіальних громад. Встановлено, що децентралізація не просто збільшила кількість організацій громадянського суспільства, а якісно змінила їхню організаційну структуру, наблизивши інструменти впливу до реальних потреб мешканців.

Авторське бачення самоорганізаційного потенціалу громадянського суспільства інтерпретовано як здатність громадян та їхніх об'єднань самостійно ініціювати, координувати та реалізовувати спільні дії без прямого втручання держави, але за потреби співпрацюючи з нею, а з урахуванням дослідницького контексту конкретизовано з точки зору інституціонального та соціоцентричного підходів.

Дякую за увагу! Відповім на ваші запитання».

3. Запитання до здобувача по темі дисертації ставили:

Запитання до аспіранта по темі дисертації ставили:

Доктор політичних наук, професор Климончук В.Й.

Яким чином концепт «громадянське суспільство» інтерпретується в політичній науці? Які існують позицій концепцій, теорій, авторські підходи, які зазвичай цитуються у політологічних дослідженнях?

Доктор історичних наук, професор Марчук В.В.

Які методологічні підходи стали базовими у вашому дослідженні громадянського суспільства?

Доктор політичних наук, професор Дерев'янка С.М.

Яку класифікацію етапів розвитку та становлення громадянського суспільства ви окреслили у своїй роботі, і в чому її практична цінність?

Кандидат політичних наук, доцент Москалюк М.Ф.

У чому полягає специфіка розвитку громадянського суспільства в умовах сучасної війни за Незалежність України?

Кандидат політичних наук, доцент Доцяк І.І.

Які ключові загрози формуванню інституційної спроможності громадянського суспільства в сучасній Україні?

Кандидат політичних наук, доцент Матвієнків С.М.

Які основні функції громадянського суспільства ви окреслили у своєму дослідженні?

Кандидат історичних наук, доцент Геник М.А.

Як моделі громадянського суспільства виділяють у наукових дослідженнях і яка із них існує в сучасній Україні?

Кандидат політичних наук, доцент Липчук О.І.

Що таке партнерство і яка роль соціального партнерства у розвитку громадянського суспільства?

Кандидат політичних наук, доцент Ломака І.І.

Які принципи, закладені в основу механізмів державно-громадянського партнерства?

Кандидат політичних наук, доцент Міщук М.Б.

Що таке глобальне громадянське суспільство і який його вплив на розвиток і становлення громадянського суспільства окремих держав?

Кандидат політичних наук Березовська-Чміль О.Б.

Яка особливість розвитку громадянського суспільства в умовах дії правового режиму воєнного стану в Україні?

Кандидат політичних наук Мадрига Т.Б.

Чи є децентралізація, позитивним фактором, що сприяє розвитку громадянського суспільства в умовах воєнного стану?

Доктор філософії з політології Мосора М.А.

Які з ваших наукових висновків можуть бути використані на практиці для удосконалення розвитку громадянського суспільства в Україні?

До доповіді було задано 13 запитань, на які здобувач дав правильні та ґрунтовні відповіді.

4. Виступи членів семінару:

кандидат політичних наук, доцент, науковий керівник, Липчук О.І.:

«Дисертаційне дослідження Стефурака Ярослава Євгеновича на тему «Інституційна спроможність громадянського суспільства в Україні» поєднується теоретичне осмислення поняття «громадянського суспільства» з глибоким аналізом сучасних викликів – вирішення питань місцевого значення, безпрецедентний сплеск громадської самоорганізації, зумовлений повномасштабною військовою агресією і попередніми атаками російських терористів. Дисертант виявляє та здійснює комплексний аналіз політологічного феномену «громадянське суспільство» у класичних і сучасних наукових теоріях та доводить його цінність в умовах війни в Україні.

Автором здійснено ґрунтовне теоретико-методологічне обґрунтування інституційної спроможності громадянського суспільства, як пошук оптимальної моделі його співіснування з державою, пріоритет партнерства і паритетного формату міжінституційних взаємодій, адаптація кращих практик спільного врядування, зокрема й через участь у глобальних рухах, демократичних кампаніях і гуманітарних ініціативах. Структура дисертації є логічною та послідовною: у роботі розглянуто теоретико-методологічні засади (розділ 1), здійснено аналіз світової практики інституціоналізації суспільно-політичних відносин (розділ 2), а також досліджено умови формування інституційної спроможності громадянського суспільства в Україні (розділ 3).

Важливо підкреслити, що здобувач належним чином врахував зауваження та доопрацював дисертаційну роботу: у розділі 1 (підрозділи 1.1–1.3) було чіткіше розмежовано ключові категорії («громадянське суспільство», «резильєнтність», «самоорганізаційний потенціал громадянського суспільства», «децентралізація» та ін.) та посилено логіку функціональної практики громадянського суспільства; у розділі 2 (2.1–2.3) конкретизовано архітектуру суб'єктності громадянського суспільства, проаналізовано поняття громадянсько-державного партнерства, моделі взаємодії держави і громадянського суспільства, визначено перспективи розбудови глобального громадянського суспільства; у розділі 3 (3.1–3.3) деталізовано реальний стан громадянського суспільства в Україні в умовах дії правового режиму воєнного та самоорганізаційний потенціал громадянського суспільства; у висновках більш чітко структуровано результати відповідно до мети й завдань, окреслено наукову новизну та практичне значення отриманих положень.

Дисертація характеризується достатнім рівнем наукової новизни, зокрема через розроблено динамічну матрицю формування резильєнтності та диференціації громадянського суспільства, контекстне визначення змісту поняття «самоорганізаційний потенціал громадянського суспільства» та актуалізацію чинників інституційної спроможності громадянського суспільства в Україні. Практична значущість роботи полягає в можливості використання фахівцями, які досліджують розбудову громадянського суспільства, його взаємодію з державою та її інститутами, міжнародними урядовими та неурядовими інституціями, чинники впливу на громадянське суспільство поточних обставин воєнного стану, процесів децентралізації та євроінтеграції.

Враховуючи зазначене, можна зробити висновок, що дисертаційне дослідження Стефурака Ярослава Євгеновича є самостійною завершеною науковою працею, відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт за спеціальністю 052 Політологія, містить наукову новизну та має теоретичне та практичне значення»;

доктор політичних наук, професор Дерев'янка С.М.:

«Дисертаційне дослідження Стефурака Я. Є. здійснено на відповідному високому теоретико-концептуальному рівні. Стефураком Я. Є. внесено корективи до тексту дисертаційного дослідження згідно з висловленими під час обговорення дисертації на засіданні кафедри політичних наук зауваженнями та побажаннями з приводу деяких положень дисертаційної роботи:

У підпункті 3.1., розглядаючи Громадянське суспільство в умовах дії правового режиму воєнного стану, дисертант додав дані щодо діяльності центру Карпатського національного університету, як важливої складової волонтерської ініціативи регіону.

Опрацьовано та враховано в роботі зауваження: з метою підвищення концептуальної прозорості викладу та зменшення термінологічної перевантаженості здійснено уніфікацію понятійного апарату і чіткіше розмежування суміжних категорій, які використовуються в міждисциплінарному аналізі (зокрема «громадянське суспільство», «самоорганізаційний потенціал громадянського суспільства», «державно-приватне партнерство», «державно-громадське партнерство»). У доопрацьованій версії уточнено дефініції ключових термінів, приведено їх до єдиної логіки впродовж тексту, а також зменшено кількість повторів і дублювань при описі споріднених феноменів.

Додатково в підсумкових узагальненнях посилено акцент на відмінностях між категоріями, що дало змогу відокремити рівні аналізу (інформаційний, когнітивний, психологічний та інституційно-комунікаційний) і, відповідно, полегшити сприйняття матеріалу без втрати його міждисциплінарної повноти. Автор додав власні рекомендації щодо подолання сучасних викликів, пов'язаних з російським повномасштабним вторгненням, зокрема через впровадження антикорупційних механізмів, посилення прозорості та підзвітності державних органів, а також розвиток громадянського суспільства шляхом розширення його участі у процесах прийняття рішень та взаємодії з владою, що посилило би можливості впровадження принципів відповідальної політики.

Автор доповнив висновки, підтвердивши висунуту у вступі наукову гіпотезу; доповнив соціологічні дані за останні роки та доопрацював додатки.

Таким чином, дисертація здобувача Стефурака Я. Є. на тему «Інституційна спроможність громадянського суспільства в Україні» відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами), а також вимогам до оформлення дисертації, затвердженим Наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами), і може бути допущена до захисту».

5. Виступ Монолатія І. С., доктора політичних наук, професора, завідувача кафедри політичних наук:

«Актуальність дисертаційного дослідження *Стефурака Я.Є.* полягає актуалізації чинників інституційної спроможності громадянського суспільства, як пошук оптимальної моделі його співіснування з державою, пріоритет партнерства і паритетного формату міжінституційних взаємодій, адаптація кращих практик спільного врядування, зокрема й через участь у глобальних рухах, демократичних кампаніях і гуманітарних ініціативах. Внутрішніми факторами посилення ролі неурядових організацій в Україні є процеси децентралізації влади, що створили інституційні умови для розвитку локальної демократії та розширили простір для залучення громадського сектору до вирішення питань місцевого значення, безпрецедентний сплеск громадської самоорганізації, зумовлений повномасштабною військовою агресією і попередніми атаками російських терористів, що трансформували ОГС із пасивних спостерігачів у стратегічних партнерів держави в оборонній та гуманітарній сферах, високий рівень адаптивності та мобільності громадських інституцій, поглиблення євроінтеграційного курсу, що вимагає впровадження стандартів прозорості та інклюзивності, де неурядовий сектор виступає

гарантом відповідності реформ європейським демократичним нормам. Усі ці чинники, у тому числі, зміцнюють соціальний капітал та довіру в суспільстві, формуючи стійкі мережі солідарності всередині країни і за її межами.

Науково-практичне значення отриманих результатів полягає в тому, полягає в тому, що положення, аргументація і висновки дисертації можуть використовуватись фахівцями, які досліджують розбудову громадянського суспільства, його взаємодію з державою та її інститутами, міжнародними урядовими та неурядовими інституціями, чинники впливу на громадянське суспільство поточних обставин воєнного стану, процесів децентралізації та євроінтеграції. Положення кваліфікаційної праці стануть у пригоді при реалізації міжнародної проєктної діяльності, залученні донорської допомоги для покращення гуманітарної ситуації в країні та зарубіжного досвіду для поглиблення компетентностей вітчизняного громадського сектору.

Основні положення та висновки дисертації апробовано у наукових публікаціях здобувача та матеріалах науково-практичних заходів, що засвідчує системність дослідницької роботи й належний рівень опрацювання проблематики. У підсумку дисертаційне дослідження Стефурака Я. Є. на тему «Інституційна спроможність громадянського суспільства в Україні» є самостійною, завершеною науковою працею, що характеризується актуальністю, обґрунтованістю висновків і практичною значущістю, відповідає вимогам та чинним нормативним актам і може бути рекомендована до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді з присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 052 Політологія з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки».

6. В обговоренні дисертаційної роботи взяли участь: кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Кобець Ю. В., доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук Дерев'янка С. М., кандидат політичних наук, доцент кафедри політичних наук Мадрига Т. Б.,

доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук Марчук В. В.,
доктор політичних наук, професор кафедри політичних наук Климончук В. Й.

Заслухавши публічну презентацію наукових результатів дисертації Стефурака Ярослава Євгеновича та обговоривши її на фаховому семінарі кафедри політичних наук прийнято наступні висновки щодо дисертації.

7. Висновок про перевірку дисертацій та наукових публікацій здобувачів на виявлення порушення академічної доброчесності з наданням (до витягу додається довідка за підписом проректора з науково-педагогічної та міжнародної діяльності університету).

УХВАЛИЛИ:

ПРИЙНЯТИ такий висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації:

Висновок

**наукового фахового семінару кафедри політичних наук
Карпатського національного університету імені Василя Стефаника
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації «Політико-інформаційний складник когнітивної безпеки
сучасної України»**

здобувача ступеня доктора філософії за спеціальністю

052 Політологія (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки)

1. **Актуальність теми дослідження.** Проблематика, закладена у темі дисертаційного дослідження, відображає об'єктивну потребу українського суспільства посилювати власну суб'єктність, ресурсний потенціал й інституційну спроможність, що дозволить забезпечити більшу стійкість у протидії комплексним загрозам і ризикам, які для сучасної України уособлює повномасштабна російсько-українська війна. У визначальні періоди вітчизняного державотворення – під час Революції на граніті (1990 р.),

Помаранчевої революції (2004 р.), Революції Гідності (2013-2014 рр.)... – громадянське суспільство доводило свою здатність відстоювати демократичні цінності, захищати національні інтереси, чинити спротив проявам авторитаризму і знецінення власної історії. У сучасних умовах здобутий досвід масштабувався до міжнародного рівня, де представники громадського сектору займаються адвокацією українських національних інтересів, мобілізуючи світову спільноту на всебічну підтримку нашої країни. Усі перелічені факти підтверджують, що громадянське суспільство неухильно еволюціонує, поглиблює компетентності, створює міцні та ефективні моделі міжінституційної співпраці.

Комплексний аналіз політологічного осмислення феномену «громадянське суспільство», його функціональної складової у класичних і сучасних наукових теоріях доводить, що громадянське суспільство в Україні відповідає логіці концептуального змісту цього поняття як сфери самоорганізації вільних громадян, яка базується на добровільності, солідарності, відповідальності і спрямована на захист прав людини, артикуляцію суспільних потреб та контроль за діяльністю публічної влади. Наразі в державі створені базові інституціональні умови для дотримання вказаної логіки, однак очевидно, що українське суспільство варте, спроможне і прагне більшого, передусім щодо отримання ширших можливостей і повноважень для впливу на якість свого життя і покращення середовища реалізації соціально затребуваних перетворень.

У роботі актуалізовано такі чинники інституційної спроможності громадянського суспільства, як пошук оптимальної моделі його співіснування з державою, пріоритет партнерства і паритетного формату міжінституційних взаємодій, адаптація кращих практик спільного врядування, зокрема й через участь у глобальних рухах, демократичних кампаніях і гуманітарних ініціативах. Внутрішніми факторами посилення ролі неурядових організацій в Україні є процеси децентралізації влади, що створили інституційні умови для розвитку локальної демократії та розширили простір для залучення громадського сектору до вирішення питань місцевого значення,

безпрецедентний сплеск громадської самоорганізації, зумовлений повномасштабною військовою агресією і попередніми атаками російських терористів, що трансформували ОГС із пасивних спостерігачів у стратегічних партнерів держави в оборонній та гуманітарній сферах, високий рівень адаптивності та мобільності громадських інституцій, поглиблення євроінтеграційного курсу, що вимагає впровадження стандартів прозорості та інклюзивності, де неурядовий сектор виступає гарантом відповідності реформ європейським демократичним нормам. Усі ці чинники, у тому числі, зміцнюють соціальний капітал та довіру в суспільстві, формуючи стійкі мережі солідарності всередині країни і за її межами.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема цього дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Дисертаційне дослідження здійснене на кафедрі політичних інститутів та процесів у рамках держбюджетної теми Навчально-методичного і наукового центру політичних та євроінтеграційних досліджень «Євроінтеграційний вибір України: історія, політика, перспективи» за номером державної реєстрації 0109U001413.

3. Наукова новизна полягає в комплексному аналізі чинників, які зумовлюють інституційну спроможність громадянського суспільства, еволюційну модель його розвитку і розбудови внутрішньої структури з урахуванням актуальних умов і середовища функціонування громадського сектору, які визначає перебіг повномасштабної російсько-української війни. У межах аргументації такого підходу отримано результати, які відзначаються науковою новизною та виносяться на захист.

4. Теоретичне значення дисертації полягає у розширенні наукових уявлень про феномен когнітивної безпеки в умовах гібридної війни та воєнних викликів, зокрема через уточнення її змісту, ключових ознак, структурних компонентів і механізмів забезпечення у політико-інформаційному просторі. Дослідження сприяє систематизації підходів до аналізу когнітивних загроз (дезінформації, пропаганди, ІПСО та маніпулятивних наративів), що дає змогу

визначити чинники когнітивної стійкості (резильєнтності) суспільства та інституцій і окреслити умови збереження довіри до державної влади й легітимності політичних рішень. Важливим аспектом є аналіз нормативно-правових та політико-інституційних рамок когнітивної безпеки у контексті воєнного стану, що дозволяє оцінити ефективність наявних механізмів протидії когнітивним впливам, виявити прогалини та визначити напрями їх удосконалення. Отримані результати розширюють концептуальні підходи до взаємодії державних інституцій, медіа й громадянського суспільства у сфері стратегічних комунікацій, а також поглиблюють інституційний аналіз політичних процесів з урахуванням когнітивного виміру національної безпеки.

Практичне значення дослідження полягає у формулюванні рекомендацій щодо підвищення спроможності держави та суспільства протидіяти когнітивним атакам, зокрема через удосконалення стратегій стратегічних комунікацій, кризової комунікації та систем моніторингу когнітивних загроз. Висновки можуть бути використані для вдосконалення державної політики у сфері національної й інформаційної безпеки, зокрема шляхом актуалізації нормативної бази, посилення координації між інституціями та розвитку освітньо-просвітницьких ініціатив із медіаграмотності й критичного мислення. Крім того, результати можуть бути застосовані в освітніх програмах з політології, інформаційної безпеки та стратегічних комунікацій, а також у діяльності аналітичних центрів, громадських організацій і міжнародних партнерів, які підтримують зміцнення стійкості України. Важливим практичним результатом є також обґрунтування необхідності послідовних комунікаційних стратегій, спрямованих на підвищення обізнаності громадян, збереження суспільної згуртованості й підтримання довіри до інституцій, що в сукупності сприяє посиленню демократичної якості управління та національної стійкості в умовах тривалого гібридного тиску.

5. Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру полягає в комплексному аналізі чинників, які зумовлюють інституційну спроможність громадянського

суспільства, еволюційну модель його розвитку і розбудови внутрішньої структури з урахуванням актуальних умов і середовища функціонування громадського сектору, які визначає перебіг повномасштабної російсько-української війни. У межах аргументації такого підходу отримано результати, які відзначаються науковою новизною та виносяться на захист.

уперше:

- розроблено динамічну матрицю формування резильєнтності та диференціації громадянського суспільства, яка демонструє зумовленість процесу автономізації його функцій та зміцнення інституційної спроможності дистанціюванням від державного центру у контексті стадій суспільної еволюції: 1) стадія консолідації інтересів суспільства та формування внутрішніх комунікативних зв'язків; 2) стадія інституціоналізації громадянського суспільства та диференціації функцій ОГС; 3) стадія функціональної автономії ГС та паритетної взаємодії з державою; 4) стадія міжінституційної співпраці на міжнародному рівні. На основі аналізу відповідності вітчизняного громадянського суспільства змістовним імперативам кожної стадії визначено його точку розвитку у траєкторії активного переходу від етапу операційної автономії до посилення міжнародної суб'єктності;

- запропоновано контекстне визначення змісту поняття «самоорганізаційний потенціал громадянського суспільства»: з точки зору інституціональної складової – це мірило автономії та операційної здатності інститутів громадянського суспільства до самовідтворення та саморегуляції, котра визначає рівень суб'єктності громадського сектору в його паритетній взаємодії з іншими інститутами (державою, бізнесом тощо); з позиції соціоцентричного підходу – сукупність прихованих та реальних ресурсів (людських, соціальних, інтелектуальних), що визначають спроможність громадян об'єднуватися у добровільні структури без зовнішнього державного примусу для вирішення спільних проблем та захисту групових інтересів;

- актуалізовано чинники інституційної спроможності громадянського суспільства в Україні: мережування громадських інституцій,

зміцнення комунікативних зв'язків, адаптація до мінливих кризових обставин суспільно-політичного та економічного життя (передусім в умовах повномасштабної війни), набуття нових та поглиблення наявних компетентностей у контексті діяльності галузевих ОГС, посилення власної суб'єктності як у взаємодії з державою, так і на міжнародній арені, розширення набору технологічних рішень для оптимізації своїх функцій;

уточнено:

– характеристики моделей співіснування держави і громадянського суспільства, виходячи з архітекτονіки його суб'єктності: модель залежності і підпорядкування громадянського суспільства державі (державна підпорядковувала своїм інтересам діяльність будь-яких громадських формувань, прояви несанкціонованої політичної активності придушуються), партнерська модель міжінституційної взаємодії (ОГС виступають партнерами держави у розробці й реалізації управлінських рішень), конкурентна (або доповнююча) модель взаємодії ГС з державою (демонструє такий рівень спроможності ГС, який дозволяє конкурувати з державою у реалізації різних політик соціальної спрямованості або доповнювати функціонал і ресурси держави, коли цього вимагають кризові обставини), модель транскордонної співпраці урядових та неурядових інституцій (завдяки сформованим каналам та середовищу, де НУО різних країн, галузеві МНУО можуть ефективно співпрацювати або ж виступати партнерами для урядових структур держав і їхніх союзів);

– переваги партнерства як комплексного чинника оптимізації громадянсько-державних відносин: як формат співпраці мобілізує спільні зусилля та ресурси для досягнення соціально затребуваних результатів; як принцип підсилює ціннісну складову процесу демократизації, прищеплює традицію поваги та відповідального ставлення до інтересів партнера, незалежно від рівня його впливовості та наявних повноважень; як функція розширює можливості міжінституційних взаємодій, зокрема у контексті комунікацій між представниками держави і громадськості; як мета сприяє подальшому розвитку

громадянського суспільства і держави, закріплює пріоритет ефективних практик їхнього співробітництва;

– категоризацію архетипів громадянської поведінки у контексті її прояву на місцевому рівні: безініціативні (байдужі) групи: орієнтовані на приватне життя, не взаємодіють із громадою, не слідкують за порядком денним місцевої політики; зацікавлені (небайдужі) групи: виявляють активність щодо питань покращення власного добробуту та благоустрою, підписують електронні петиції, долучаються до колективних звернень; ініціативні групи: ініціюють створення електронних петицій, беруть участь у публічних консультаціях, громадських слуханнях, спрямовують до органів влади інформаційні запити, інформують громаду про перебіг їх розгляду, об'єднуються в ініціативні групи, громадські організації, залучають зовнішні, частіше матеріальні ресурси для покращення стану справ у громаді; проактивні групи: не обмежують свою громадянську активність громадою, формують компетентне середовище та створюють активні громадські інституції, виступають партнерами органів державної влади та місцевого самоврядування у заходах з покращення якості життя в громаді, регіоні, країні, мають достатній для цього рівень експертизи.

набуло подальшого розвитку:

– обґрунтування модерних вимог для формування спроможного громадянського суспільства: щодо суспільної надбудови – артикуляція важливості існування дієвих інституцій (малих приватних підприємців, неурядових організацій, фондів і асоціацій, експертного середовища тощо) та ініціатив (передусім тих, що стосуються використання механізмів громадянської участі), які визначають самоорганізаційний потенціал громадянського суспільства; щодо держави – посилення інструментарію стримувань і противаг, дотримання принципу поділу влади, забезпечення умов для справедливих і конкурентних виборів, реалізації громадянських ініціатив. Дотримання вказаних вимог має сприяти переходу держави від функції патронажу до функції партнерства, щодо громадянського суспільства –

зміщенню акценту з інструментів громадського тиску на механізми інституційної участі у демократичній трансформації влади;

– з'ясування тенденцій у формуванні функціональних практик громадянського суспільства: функції ГС завжди перебувають у стані позитивних трансформацій; актуалізовані у класичних теоріях функції протистояння диктатурі і монополізації політико-владних ресурсів залишаються ціннісним орієнтиром для сучасних громадянських суспільств; функціями, які одночасно є і передумовою, і метою розбудови ГС, є: створення сприятливого середовища для визнання прав людини, пошук і масштабування громадянського консенсусу, гуманізація політики (національної і глобальної); стан та особливості громадянського суспільства в Україні операціоналізує вітчизняний формат демократії; ГС перебуває у стані динамічного розвитку на локальному, національно-державному і глобальному рівнях, часто демонструючи спроможність активних спільнот (у формі мереж і об'єднань неурядового сектору) до глокалізації – адаптації світових тенденцій у соціально-політичних і економічних відносинах до місцевих культурних традицій, соціальних та історичних особливостей;

– комплексна детермінація причин зростання кількості та мережування ОГС в Україні: реакція на соціально-політичні потрясіння; збільшення кількості міжнародних програм підтримки України; внутрішня міграція населення як стимул «входу» і «виходу» (вразливі групи населення одночасно і потребували додаткової гуманітарної підтримки, і створювали / ініціювали громадські організації для її забезпечення, у тому числі в місцях релокації); євроінтеграція та розвиток глобального громадянського суспільства; децентралізація як умова розширення можливостей для громадян впливати на місцеве самоврядування та вирішувати проблеми своїх громад.

6. Використання результатів роботи. полягає в тому, що положення, аргументація і висновки дисертації можуть використовуватись фахівцями, які досліджують розбудову громадянського суспільства, його взаємодію з державою та її інститутами, міжнародними урядовими та неурядовими

інституціями, чинники впливу на громадянське суспільство поточних обставин воєнного стану, процесів децентралізації та євроінтеграції. Положення кваліфікаційної праці стануть у пригоді при реалізації міжнародної проєктної діяльності, залученні донорської допомоги для покращення гуманітарної ситуації в країні та зарубіжного досвіду для поглиблення компетентностей вітчизняного громадського сектору. Висновки та результати роботи можуть бути використані для розроблення навчальних програм за напрямками підготовки «Політологія», «Міжнародні відносини», «Державне управління», «Проектний менеджмент», у викладанні навчальних дисциплін «Політичні інститути та політичні процеси в Україні», «Публічна політика», «Європейські студії», «Методологія наукового дослідження», «Державне управління та місцеве самоврядування», «Політичний менеджмент», «Державна політика», «Політичний консалтинг» тощо; при написанні підручників та навчально-методичних посібників.

7. Особиста участь автора. Постановка та вирішення всього комплексу завдань дисертації здійснені самостійно. За темою дослідження автором одноосібно підготовлено п'ять наукових праць, які опубліковані у фахових виданнях України та зарубіжжя.

Дисертаційну роботу виконано на кафедрі політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника. Науковий керівник – кандидат політичних наук, доцент, Липчук О. І.

Робота є результатом самостійних досліджень Стефурака Ярослава Євгеновича.

8. Перелік публікацій за темою дисертації. За результатами досліджень опубліковано 13 наукових праць, у тому числі:

- 4 статті у наукових фахових виданнях України;
- 1 стаття у міжнародному наукометричному виданні (у співавторстві);
- 8 тез доповідей в збірниках матеріалів конференцій.

Статті у наукових виданнях, включених до переліку наукових

фахових видань України:

2.1. Стефурак Я. До проблеми моделювання громадянського суспільства. Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія. 2025. Вип. 20. С. 321–328.

2.2. Стефурак Я. Децентралізація як чинник впливу на організаційну структуру громадянського суспільства. Регіональні студії. 2025. № 40. С. 84–90.

2.3. Стефурак Я. Сучасні виклики у формуванні глобального громадянського суспільства. Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право. 2025. № 2. С. 115–121.

2.4. Стефурак Я. Еволюція політологічного осмислення феномену «громадянське суспільство». Науковий журнал «Політикус». 2025. № 3. С. 7–12.

Статті у періодичних наукових виданнях інших держав, включених до міжнародних наукометричних баз:

2.5. Стефурак Я., Герман М. Партнерство як чинник оптимізації громадянсько-державних відносин. Knowledge, Education, Law, Management. 2024. № 5(65). С. 69–75.

Праці, що додатково відображають наукові результати дисертації:

2.6. Методологія дослідження політико-правових чинників самоорганізації громадянського суспільства. Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональні виміри. Збірник матеріалів VI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 8-9 травня 2025 р.). Івано-Франківськ, 2025. С. 127–128

2.7. Самоорганізаційний потенціал громадянського суспільства Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні : Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів, студентів, молодих учених (м. Київ, 15 травня 2025 р.). Київ : Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2025. С. 268–271.

2.8. Актуальні моделі громадянського суспільства. Молодь і наука: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку права в Україні : Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної конференції аспірантів, студентів, молодих учених (м. Київ, 17 травня 2024 р.). Київ : Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2024. С. 324–327

2.9. Партнерство в громадянсько-державних відносинах. Науковий погляд молоді: ключові питання сучасного етапу реформування системи вітчизняного законодавства: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих науковців (м. Київ, 31 жовтня 2024 р.). Київ : Вид-во Східноукраїнського національного університету ім. В. Даля, 2024. С. 403–408

2.10 Громадянське суспільство в умовах дії правового режиму воєнного стану. Крим та Чорноморський регіон: реконструктивний розвиток у воєнний та повоєнний період : Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського до 106-ї річниці від заснування університету та Кримського форуму (м. Київ, 17-18 жовтня 2024 р.). Львів–Торунь : Liha-Pres, 2024. С. 139–141.

2.11. Чинник децентралізації у розбудові громадянського суспільства. Українське суспільство в умовах російсько-української війни 2014-2025 рр.: Матеріали Всеукраїнської наукової студентської конференції (25 лютого 2025 р.). Ужгород, 2025. С. 22–27.

2.12. Чинники модернізації політичної системи України в умовах воєнного стану. Політичні процеси сучасності: глобальний та регіональні виміри. Збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Івано-Франківськ, 25-26 квітня 2024 р.). Івано-Франківськ, 2024. С. 54–57.

2.13. Еволюція політико-правового середовища для громадянської самоорганізації в Україні в контексті європейських змін і викликів. Демократичні трансформації в державах Центрально-Східної Європи та Україні в умовах викликів та загроз : зб. матеріалів Другої Всеукр. наук.-практ. конф. (Світязь, 23–24 трав. 2025 р.). Луцьк : Вежа-Друк, 2025. С. 201–204.

ВВАЖАТИ, що дисертаційна робота Стефурака Я. Є. «Інституційна спроможність громадянського суспільства в Україні» є завершеною науковою працею, у якій розв'язано конкретне наукове завдання щодо дослідження чинників інституційної спроможності громадянського суспільства в Україні, що має важливе значення для політичної науки.

2. За темою дисертації опубліковано 13 наукових публікацій, в яких повністю відображені основні результати дисертації, з них 4 статті у наукових фахових виданнях України категорії Б та 1 статті у міжнародному наукометричному виданні (у співавторстві), 8 тезах наукових конференцій.

3. Дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12 січня 2017 р. (зі змінами) «Про затвердження вимог до оформлення дисертації», постанові Кабінету Міністрів України про «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертаційну роботу «Інституційна спроможність громадянського суспільства в Україні», подану Стефураком Ярославом Євгеновичем на здобуття ступеня доктора філософії для подання до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Розглянувши заяви і документи голови СВР, рецензентів і опонентів та встановивши, що подані документи відповідають вимогам до членів спеціалізованої вченої ради згідно Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Пропонувати вченій раді Університету призначити наступний склад разової ради:

Головою разової спеціалізованої вченої ради:

Дерев'янка Сергія Мироновича, доктора політичних наук, професора, професора кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

1. Монолатій І. С., Дерев'янка С. М. Модель місцевого самоврядування Республіки Польща : досвід для України. *Держава і право : зб. наук. пр.* Вип. 92 / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2022. С. 194–214.

DOI: <https://doi.org/10.33663/1563-3349-2022-92-194>

URL: <http://surl.li/ejwaj>

Ключові слова : децентралізація, європейська інтеграція, конституція, **місцеве самоврядування**, моделювання, політичні інститути.

2. Дерев'янка С. Представницькі органи влади : стан легітимності в умовах воєнного стану. *Координати публічного управління. Електронне наукове фахове видання.* 2025. № 2(5). С. 189–222.

DOI: <https://doi.org/10.62664/cpa.2025.02.08>

URL: <https://kpu-journal.com.ua/index.php/journal/article/view/110/106>

Ключові слова: Війна за Незалежність України, внутрішньо переміщені особи, інститути публічної влади, інформаційно-психологічні операції, легітимність, **місцеве самоврядування**, національна безпека, права громадян, **правовий режим воєнного стану**, представницькі органи влади, **територіальні громади**.

3. Дерев'янка С. Безпекові виклики для територіальних громад в умовах війни: внутрішньо переміщені особи. *Координати публічного управління. Електронне наукове фахове видання.* 2024. № 1. С. 102–123.

DOI: <https://doi.org/10.62664/cpa.2024.01.05>

URL: <https://kpu-journal.com.ua/index.php/journal/issue/view/2>

Ключові слова : безпека громад, війна, внутрішньо переміщені особи (ВПО), державна міграційна політика, міграційні процеси, **місцеве**

самоврядування, національна безпека, права громадян, правовий режим воєнного стану, територіальні громади.

Рецензентами:

1. Марчука Василя Васильовича, доктора політичних наук, професора, професора кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

1. Marchuk, V., Dudkevych, V. European Integration of Ukraine: Political and Security Practices. Typi Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva Slovenskej akadémie vied, 144 p. 2022.

ISBN: 978-80-568-0504-6

Keywords: **europaean integration, political institutions, political processes, political practices, decentralization, democracy, local self-government, civil society**, national security, legal regime of martial law

2. Marchuk, V., Hladiy, V., Holubiak, N., Dudkevych, V., & Melnychuk, V. (2021). The Development of a System of Local Self-Government in the Countries of the Visegrad Group in the Conditions of Postmodern Society. *Postmodern Openings*, 12(2), 233-245.

DOI: <https://doi.org/10.18662/po/12.2/305>

Keywords: visegrad group, postmodern, local government, **civil society**, european integration, **political institutions, political processes**, political practices, **decentralization, democracy, local self-government, civil society**, social systems.

3. Марчук В., Мельничук В. Стан інтеграції європейського досвіду у функціонування системи місцевого самоврядування України. *Регіональні студії*. 2022. № 31. С. 34–39.

URL: uzhnu.uz.ua

Ключові слова: **місцеве самоврядування, децентралізація, європейська інтеграція, публічне управління, європейський досвід, територіальна громада.**

2. Мадригу Тетяну Богданівну, кандидата політичних наук, доцента, доцента, кафедри політичних наук Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

1. Мадрига Т., Кобець Ю. Особливості функціонування інституцій громадянського суспільства у територіальних громадах (досвід Івано-Франківської області). Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія. Випуск 21, 2025. С. 211-220.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-21-25>

Ключові слова: **громадянське суспільство, громадська участь, громадські організації, громадський сектор, волонтерський рух, місцеве самоврядування, територіальні громади.**

2. Тетяна Мадрига. Соціальна самоорганізація українського суспільства в особистих наративах волонтерів (на матеріалах книги «Єдності сила»). Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія / Карпатський національний університет імені Василя Стефаника. Одеса: Гельветика. 2026. Вип. 22. 396 с. С. 177-185.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-22-22>

Ключові слова: соціальна самоорганізація, волонтерство, волонтерські ініціативи, волонтерські наративи, **громадянське суспільство**, національна стійкість, **децентралізація**, довіра.

3. Tetiana Madryha, Kateryna Fedoryshyna, Iryna Krasnodemska, Daria Bozhko, Veronika Chekaliuk. The volunteer movement as a tool for strengthening civil solidarity in wartime. Brazilian Journal of Education, Technology and Society (BRAJETS) v.17, n.se2. 2024. p. 183-194.

DOI: <https://doi.org/10.14571/brajets.v17.nse2.183-194>

Keywords: volunteer movement, civil society, volunteering, image of the volunteer, emergency situations, war.

Офіційними опонентами:

1. Зеленько Галину Іванівну, доктора політичних наук, професора, завідувачки директора з наукової роботи Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, члена-кореспондента НАН України.

1. Зеленько, Г. І. (2024). Феномен “capture state»: зміст, наслідки і особливості функціонування в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія*. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. Одеса: Гельветика. Вип. 18. (114–127).

DOI: doi.org/10.32782/2312-1815/2024-18-12

URL: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/149/146>

Ключові слова: кланово-олігархічний політичний режим, «приватизована держава», телеоло-гічний конституціоналізм, **політичні інститути**, політичні практики, політичні актори, **демократія**, лобізм.

2. Зеленько, Г. І. (2024). "Пастки" інституційної спроможності Української держави: причини виникнення і способи подолання. *Політичні дослідження / Political Studies*, 2(8), (25-52).

DOI: <https://doi.org/10.53317/2786-4774-2024-2-2>

URL: <http://pd.ipiend.gov.ua/article/view/315738/306392>

Ключові слова: **інституційна спроможність**, органи державної влади, політична система, **демократія**, система стримувань і противаг, "пастки спроможності", політична реформа, суспільний договір, конституціоналізм.

3. Zelenko G. & other. (2024). Analysing the role of external political influences on the Eurointegration and nation-building in ukraine and lithuania from 1990 To 2021. AD ALTA. Journal of interdisc iiplinary research. The Czech Republic. (34–37).

URL: https://www.magnanimitas.cz/ADALTA/140142/papers/A_06.pdf

Keywords: state-building processes, **European integration**, **decentralisation**, Republic of Lithuania, Ukraine.

2. Агафонову Ганну Сергіївну – кандидата політичних наук, доцента, доцента кафедри господарсько-правових та суспільно-політичних дисциплін Східноукраїнського національного університету ім. Володимира Даля.

1. Агафонова Г. Від участі до мобілізації: зміна парадигми взаємодії ОМС та громад в умовах воєнного стану. *Вісник Прикарпатського університету. Серія: Політологія (з нагоди ювілею професора Василя Марчука)*. Одеса: Гельветика. 2026. Вип. 22. С. 19-27.

DOI: <https://doi.org/10.32782/2312-1815/2025-22-3>

URL: <https://journals.pnu.if.ua/index.php/politology/article/view/709/658>

Ключові слова: **місцеве самоврядування**, територіальна громада, воєнний стан, військова адміністрація, **політична участь**, волонтерський сектор, цифрова демократія, **децентралізація**, мобілізація, державна адміністрація.

2. Агафонова Г.С., Ірха К.О. Внутрішній і зовнішній виміри співробітництва територіальних громад в Україні. *ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право*. 2022. Випуск 4(56). С. 30-36.

DOI: [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2022.4\(56\).269594](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2022.4(56).269594)

URL: <https://visnyk-psp.kpi.ua/article/view/269594/265056>

Ключові слова: територіальна громада, співробітництво територіальних громад, **децентралізація**, місто-побратим, **місцеве самоврядування**, транскордонне співробітництво, інвестиційний потенціал.

3. Ahafonova H., (2021). Communication Opportunities of Civil Society Institutions in Countering the Challenges of Post-Pandemic Postmodernity. / Marchuk, V., Pavlova, L., Ahafonova, H., Vonsovyh, S., & Simonian, A. *Postmodern Openings*, 12 (1Sup1).

DOI: <https://doi.org/10.18662/po/12.1Sup1/289>

URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/po/article/view/3256>

Keywords: communication capabilities, **civil society institutions**, security policy, post-pandemic consequences, **society**.

Голова фахового семінару:

Доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політичних наук

Василь КЛИМОНЧУК

Секретар фахового семінару:

Кандидат політичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук

Оксана ЛИПЧУК